

« Իշթէ Ծրանսա տէվլէթի էհալիսի-
ի սէրվէթլէնտիրէ սէրվէթլէնտիրէ , թա-
իր րատտէեէ վարմըքի , պիպէ նիս-
էթլէ բէք քիւչիւք օլան պիր էօլքէ-
էն պու տէրէճէ վարիտաթլալըեօր , վե-
ու վարիտաթլընէր քէս սէվէ սէվէ վէ-

րիեօր • Պու վարիտաթ պիգիմքինին աւթը գաթը տիմէք տիր •

« Շուրաճրդընա բէք տիգգաթ լազըմ տրր քի • Ֆրանսա տէվէթինին 1831 սէնէսինտէն վարիտաթը 7,912,000 քիտէ օւտուղու հալտէ, 1863 թարիսինէ գաւտար 18,275,000 քիտէյէ տուղու թէրազգը իթմիշ տիր • Պագ քի շու 34 սէնէզարֆընտա Ֆրանսա էհալիսի նէ տէրէճէ գէնկին օլուղու տուր • իշթէ պու թէրազգընէն էսասը միլէթ մալընր վէ հալինի արաեան միլէթ մէճիսի, էանի միլէթ թարաֆընտան ինթիսապ օլուղու մուղ օլան մէշվէրէթ մէճիսի տիր • զէրա, տէվէթ թարաֆը միլէթ թարաֆըյա միւզաքէրէ վէ մէշվէրէթ իտէ իտէ լըիսի պէյնինտէ հուսուլա կէլէն հիւսնի իթթիֆազ վէ իթթիհատ պու թէրազգընաթա վէ տահա նիշէլէրինէ սէպէպ օլուր •

« Եանի զաթը ալինիգէ տիմէք իսթէրիմ քի, շու կիւնէրտէ միլէթ մէճիսի մէսէլէսի իսլամ պէյնինտէ օլտուղու կիպի, իրիսթիեան արասընտա տախի էֆքեարը ումուդիյէ օլմուղ օլտուղուտան, շու էֆքեարը ումուդիյէ սիգին տախի գարըն տուրմաեաճաղընը իսթար իտէրիմ, վէ պու մէքթուպու աճիգանէմ թապ օլուղուտուղու հալտէ մէմնուն օլուրու • »

1283 նիսան 7 •

Միւմայիլէյ թուրքուղա պէեան իտէրիգ քի, պիգ միլէթ մէճիսի էֆքեարընա գաթան գարըն օլմաուղտան պաշգա, դազէթա սէրպէտիյէթինտէն մագսէտիմիզ տախի, անճադ միլք ու միլէթ վէ տէվէթին հէր ճիհէթիէ իսլահալ վէ թէրազգը ու թէգատուիւմի նէ պիր վաուրթա մէյտանէ կէլմէսինտէն իպարէթ պուլունմագտա տրր • նասըլ քի 324 նիւմէրօլու Մանգուլմէմիգտէ տէրճ իտիլէն պիր պահսըմըզ, սէօյլէտիկիմիգի թաստիգ իթմէքտէ տիր •

— Տիւնքի Մանգուլմէմիգտէ տէրճ իտիլէն իլք հալատիս, էանի հայտուտ Մանուլ հագգընտա եազըմըն օլան պահսըն էվլէլինտէ եախտա ախըրընտա, քէնտի թարաֆընտան հիշ պիր շէյ սէօյլէնիլմէտիկինտէն, հէրքէս պիգ քէնտի թարաֆընտան եազըմընը տրր գանն իթմիշ օլտուղտան պաշգա, լիսանը պիգիմ էրմէնի էհալիմիկին անլաեապիլէճէկի սուրէթտէ օլմաուղընտան, րասթ կէլէն մաէլինի սիւալ իթմէքտէ պուլունմուղ տուր • տիմէք տիր քի չօգլար պիր շէյ անլաեամամըլար տրր •

Իմտի, պէեան իտէրիգ քի, մէգքիւր պահս Պուրսատան րէսմի պիր զաթ իսմիլէ թարաֆընտա կէօնտէրիմիշ օլտուղունտան, այնէն տէրճ իտիլմիշ, վէ պիգ զաթ քէնտիմիկին պագմաեա վագթի միւսաստէ իթմէտիկինտէն, լազըմ կէլէն մալ

լիւմաթըն վէրիլմէսի տիւնիւնիլմէմիշ իտի •

Մէգքիւր պահսըն մաէլինտէն անլաշըլտընա կէօրէ, կէլէն սէնէ վուրուլմուղ տուր տէյի, իգմիտ միւթէսարընթլըլը թարաֆընտան իտտա օլունան Մանուլ հաեաթտա օլտուղտան պաշգա, պիր թէվաթուրա նէգարէն, պաշընտա 33 նէֆէր բատաշարը պուլունտուղու հալտէ, Մուտանեա թարաֆընտա իճրայի խապասաթա պաշլամասը հէր քէսին խէվֆ ու հիրասընը մուճիպ օլմաեա պաշլամըն իսթտէ, էօյլէ 33 քիշիտէն միւրէթթէպ օլմաեա, իլա եէտի սէքիգ քիշի իմիշէր • վէ պու ճիւմէ տախի, հիւքիւմէթ թարաֆընտան իթթիսազ օլունան թէտապիրի լազըմ վէ գալիլէ իւզէրինէ, հէր քէս էտայի տուա վէ թէշէքքիւրէ միւսարաթ իյլէմիշ իմիշ •

Պիգ գանն իտէրիգ քի մէգքիւր պահստան պաշլընա մագսէտ, Մանուլուն հաեաթտա օլմասընը իլան իթմէքտէն իպարէթ տիր • չիւնքի մէսմուլիմիգէ կէօրէ, իլմիտ միւթէսարընթլըն հասան թահսին բաշա հագգընթէրի թարաֆընտան, մէրգուլազը իշին կէլէն սէնէ գաթի իտիլմիշ տիր տէյի իտտա օլունտուղու թագտիրտէ, մուղայիրի օլարագ, Պուրսա միւթէսարընթլըն իսմայիլ բաշա հագգընթէրի թարաֆընտան տախի, խայր, Մանուլ իտամ իտիլմէմիշ տիր, իլա սաղ տրր տէյի իտտա օլունմագտա տրր, վէ պունտանտա նէշէթ իտէրքի, մէգքիւր պահս Պուրսա միւթէսարընթլըն հագգընթէրի էֆքեար ու իտտասընա թարաֆտար օլան պիր զաթ գալէմինտէն չըգմըն օլմալը տրր •

Կէլէն սէնէ վուրուլան սահիհէն Մանուլ իմիշ, եախտ տէյիլ իմիշ, պու իտալար իքի նէֆէր բաշա հագգարաթընա պիր շէյլէր օլուպ, ումուլմա հիշ պիր մէնֆաթը օլմաուղըն աշիեքար արը • Մանուլ եա լէֆթէր վուրուլմուղ եախտ վուրուլմամըն, էհալինին խէվֆ ու հիրասընը մուճիպ օլան հայտուտուն իսմ ու շախը օլմաեա, իլա ֆիլ ու հարէքթի տիր • տիմէք տիր քի, իպաւտուլահըն հագգը վէ արգուսու, հիւքիւմէթի մահէլ լիյէլէտէն, հայտուտուղուն վիճուտինին նապէտիտ իտիլմէսին իսթմէք տիր, եօխտա Մանուլ եա լէֆթէր նապէտիտ օլուր օլմագ, արգասընտան պաշգալարըն եթիլմէքտէ օլտուղաճա, իպաուտուլահըն հիշ պիր վագթթտա րահաթ իտէպիլմիսի իճթիմալտէն տէյիլ տիր • վէլ հասըլ շունու պէեան իտէրիգ քի, մէգքիւր պահսը պիգէ կէօնտէրէն գաթ, եա հասան թահսին բաշա հագգընթէրինէ նիսպէթէն պիգգաթ Մանուլուն թուրթուլուպ իսթանպուլ կէօնտէրիլմէսին, վէ եախտ Պուրսա սանճաղընտան հայտուտուղուն պիւթիւն պիւ

թիւն մահվ իտիլմէսին, վէ էհալինին էմիլիյէթի քեամիլէ իւզըն գիրաթ ու թիճալէթիլէ մէշղուլ օլապիլմէսին պիւտիրմիշ օլա իտի, քէնտի էֆքեարը իւզըն հէրքէսին մէմնուն ու մէսուր օլաճաղընտա չիւքէն եօգ իտի •

— Ղազէթամըզը օգուեան զաթլարտան մագուր տիլէրիգ քի, ետրտրմ ճըմըզ պուլունան զաթլարըն տիգգաթարը լըզլարընտան նաշի, չօգ տէֆա հարֆճա, հէճէճէ վէ լուղէթճէ եանլըն լըզլար վուգու պուլմագտա տրր • նասըլ քի տիւնքի Օլաճրգ պահսըմըգտա տախի վուգու պուլմուղ տուր •

— . . . Միւլէլիֆ

Շիմտի աղնատըմ քի պիգիմասըր կէլմիշարթրգ էհալի եալան եութմաղ օլմուղ • Ահլանէթ օլուն օ էնվայի ֆիքիր աշընը դազաթալարա քի, էհալինի պէրպատ իթտիլէր •

Տիւն ախալ խայը գէվաթտէն միւրէթթէպ պիր մէճիստէ պուլունտուլմ, ապրիլ 22 թարիսի իլէ չըգարընա սիգին վէ Մէմուլանըն նիւսիլէրի օրթայա գօնուլարագ սիգտէ « Կսմարեան » վէ Մէմուլատա « Մէմուլանը ֆուգարէ » իւզալարը իլէ նէյր օլան մէքթուպ վէ իլան, գէվաթը միւմայիլէհիւմին աշըրը մէրթէպէ գահպալարընը մուճիպ օլտուլար • . . .

Միւմայիլէյհիւմտէն պիրի տէտի քի, պազըն շու իքի պէնտ պիր ատամըն գալէմինտէն չըգմըն օլտուղունա չիւքէ օլունտէր մու, իքիսինտէ տախի այնի մէգալաթ « պաշընը գօյաճագ եէր » գուլանըլմասընա տիգգաթ իտի •

Պիրիսիտէ տէտի քի, պիլիթմիսինիգ աղալար, Յուլէֆ Կսմարեան քիմ տիր « Էլհալէթիլ հաղիհի Ս. Յակոբ խասթախանէսին վէքիլսարըն Ալիքսան ախպարըն կիւվէյիսի . . . իմտի, արթըզ Մանգուլմէյէ, հաթթա ֆամիլեա թարաֆընտան օլմալարագ, եապանը պիր զաթ . . . էլի իլէ կէօնտէրիլէն մէքթուպուն նէ՝ աեարտա օլտուղունու աղնալըն • Մէրգուլմ իմագ սահիպի օ միսիլու պիր մէքթուպ թէլէլիֆ իտէպիլմէյէ տախի միւզթէտիր տէյիլ տիր տէյէն տախի վար իտի •

Պիրիտէ, Պապա Սերովրէ իլին, վագթի իլէ պարի գօնսօլիտէ թէլլալը իտի տէնիլմիշ օլա իտի, պէլքի ինանըրը տրմ, հալ պու քի, միւթէվէֆայի մէրգուլմ վագթի իլէ Ա. Ք. Եանընտա ուշագ օլուպ, կիւնտէ 5 զուրուլէլինէ կէլսէ իտի, քէնտուլի մութուլ թուլանլարտան իտի, տէտի •

Աճայիպի շունտա տրր քի, տէտի մէճիստէ պիր ատամ, պապա Սերովրէ ազըլ բէրիլանըղընա ախլար օլմուղ, եալին, տէմիշլէր տիր, չօգ իյի, հայտէ էօյլէ օլմուղ օլուն, լաքին մէկէրչի էօյլէ տախի օլա իտի, մէրգուլմուն օ հալինէ տիգգաթ օլունուպ գայրըլմասը լազըմ կէլիլ իքէն, էօյլէնէն սալը վէրիլմէլիմիտի, մէկէրչի Ս. Յակոբ, սէրխօշ, խասթա վէ տիվանէլէրէ մախսուս պիր խայրաթ մահէլլի տէյիլ մի տիր •

Մէճիստէ պուլունանլարտան խըրսը աւտամըն պիրիսի գալգըպ • մէգքիւր մէք

Կարապետ աղա Թէլլաբեան	40
Գ. Գ. աղա Պէգիրեան	50
Գ. Գ. աղա Գազանեան	50
Գ. աղա պապա Թորոսեան	25
Մ. Բ. Աղա Զօրաբեան	20
Բ. աղա Զօրաբեան	20
Բ. աղա ձիկէրեան	20
Հալէպի Հափանա Վառի	10
Թիւրքմէն օղլու Նաուա աղա	10
Հալէպի Թապագ Եուսուֆ աղա	10
Մէրաքը զատէ եէկէնի Ահմէթ աղա	10
Հայտարարատէ Հայտար աղա	10
Եօնուզ աղա	10
Փանոս աղա Պաղտատլեան	10
Գէորգ աղա Զօրուրեան	10
Յակոբ աղա Ապաճրեան	5
Կարապետ աղա Քարաքաչեան	5
Մէրտինի Ապտուլահ աղա	5
Թիւրքմէն Նաուա աղա	5
Բէզա Թիւրքմէն օղլու Նաուա աղա	5
Թորոս աղա Զօճաեան	5
Հալէպի Ըրզուլահ աղա	5
Պիր Հալէպի զաթ	5
Խորէն աղա Շահպազեան	5
Ս. Մանուկ Նիկողոսեան	5
Քեաթիկ Սիւլեյման էֆէնտի	5
ձիկէրեան Գ. աղա	12
Կարապետ աղա Զօրաբեան	20
4000	

— Պէյ-օղլուտա շահիր Սարգիս աղա մարիֆէթիյէ Զալղըճը եսնաֆը համիյ. եէթքեարանընտան Թօրլանըլան իեանէյի մա Թէշէքքիւր պեեան իտէրիզ :

Ուսթա պաշը Բօհաննէս աղա Կօ- տանեան	60
Շայիր Սարգիս աղա Թօրճուեան	10
Քէնտի-կէլէն Արթին աղա	20
Գահվէճի Մ. Տաքէս աղա Պօղոսեան	10
Հայրապետ աղա Մ. Սեղբոսեան	10
Գրիգոր աղա Պետրոսեան	1-20
Խաչիկ աղա Յարութիւնեան	2-20
Պաղտիկ աղա Մկրեան	5
Մէլքիսէդ աղա Պետրոսեան	2
Անտօն աղա Վիլէնեան	10
Սարգիս աղա Աբրահամեան	2-10
Ստեփան աղա Սարգիսեան	10
Գափուզճու Սարգիս աղա Եղիսեան	5
Կարապետ աղա Գափուզճու Սարգիսեան	5
Աբրահամ աղա Կարապետեան	10
Յարութիւն աղա Քերովրէեան	20
Գըլարնէթճի Արթին աղա Մանկասարեան	2-10
Ռուբէն աղա Բօհաննէսեան	10
Վիլէն աղա Գրիգորեան	10
Մկրտիչ աղա Եղիսեան	5
Սարգիս աղա Մարտիրոսեան	10-10
251-10	

— Խալիւար խանընտա Մովսէս աղա Բարազեան մարիֆէթիյէ Թօրլանըլան շու աթիտէքի իեանէլէրի տախի Թէշէքքիւր պեեան իտէրիզ :

Տիկին Գօլանճեան	20
Տիգրան աղա Բարթամեան (8 եա- շընտա պիր չօճուզ տուր)	40

Տիգրան աղա Սիմօնեան	40
Յօվաննէս աղա Համարճուեան	20
Պէրպէր Սէրովրէ աղա	5
Իքի քարընտաշար	10
Մ. Թ. աղա Փափազեան	10
Ստեփան աղա Փափազեան	10-10
Թադէոս աղա Խսկէնտէրեան	20
Եազմաճը Գրիգոր աղա	6
Քիր Անթուան Ռուսաքի	2
Քիր Եանգօ Էպէ օղլու	5-10
Մկրտիչ աղա Արսլանեան	5
Թիւթիւնճի Ստեփան աղա	10
Ա. Գ. նամ զաթ	25
Սեպուհ աղա Բ. Լսկիճեան	20
Տիգրան աղա Գալճեան	20
Սէրովրէ աղա Գարաեան	10
Սիմօն աղա Յակոբեան	5-10
Քիր Քօստա Մօմիչէ (Պու տախի 8 եա- շընտա պիր պաքալ չըրաղըտըր, Պուլ- կար միլլէթիւտէն)	4
Օր. Ս. Համարճուեան	10
Հաճի Յակոբ աղա Յովաննէսեան	5
Խաչիկ աղա Փիշմիշեան	20
Գասպար աղա Տօղրամաճեան	5
Ազգասէր պիր զաթ	5
Յարութիւն աղա Աբգարեան	4
Կ. Հ. աղա Առաքելեան	5
Ռուբէն աղա Յօվաննէսեան	5
275	

— Շու աթիտէքի իեանէլէրի տախի Թէշէքքիւր պեեան իտէրիզ :

Գրիգոր աղա Շահինեան մարիֆէթիյէ Թօրլանըլան :

Մայր եկեղեցի քահանայարքնտան տէր Մովսէս քահանանըն ֆամիլեասը	21
Գաբրիէլ աղա Խանճեան Գուեհուճու	10
Սաղաթիկ աղա »	11
Մինաս աղա »	5
Գրիգոր աղա »	10
Պաղը զաթլարտան	100
157	
Մ. Բ. Սէրովրէան նամ զաթ մարիֆէթ- իյլէ Թօրլանըլան	224
Թօգաթլը Սարգիս պատուելի Աւագեան	55
Պէյ-օղլու քիւիսէսի սանտրգեարը Գաբ- րիէլ աղա Ալիքօսանեան մարիֆէթիյ- լէ Միքայէլ աղա Մամիկոնեանտան	50
Քէզալիք մէրզում զաթ մարիֆէթիյլէ էվլէլի իեանէլէրտէն սանտրգտա զամըլ օլան	2-10 468-10

— Պիր տօսթուճու մարիֆէթիյլէ Թարաշըմըզա վասըլ օլան շու աթիտէքի իեանէլէրի տախի մա Թէշէքքիւր պեեան իտէրիզ :

Յակոբ աղա Բաբազեան	40
Խաչիկ աղա Կամսարականով	40
80	

— Մա մէմուհիյէ շու աթիտէքի իեանէլէրի տախի պեեան իտէրիզ :

Սըրմաքէշ Գրիգոր աղա Աւետիսեան	52-10
Ազճէ ֆարզը Թէնգիլ	2-10
50	

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

1867 տարի 2իթիպարէն 5 ինտէն 2ու-
հաճըհտընտա եօգարքի գաթտանիւմէրօ-
18 միւթէվէֆա Զօպան օղլու Մարտիրոս
աղա օտաւընտան լլան օլուհուր, Թարիս-
տէն 21 կիւնէ գատար հաֆթատա իքի
կիւն սալը վէ ճիւմա օտասը աշղգ տըր,
քիւիս ալաճաղը վար իսէ պուլուրտուհ-
21 կիւնտէն սօնրա Թանըլամազ :

Սարըեար Եէնի մահալէսինտէ 2իթթ-
սուեուհ իւսթիւնտէ, Զօպան օղլուհուհ
45 տէօնիւմ մըգտարը պիր պաղը, վէ
տէրուհինտէ 400 արշըն մըգտարը պիր
քէօշք, 6 օտասը, 1 սուֆասը, մէրմէր
ալլի, մաղազասը վէ քիլէրլէրի տէֆա
այլըճա պիր մութվագ տայլիւտի, ա-
խըրլարը, պէ պիր պօսթան գուեհուսու
սաթլըգ տըր. հէր քիւմ Թալէպ օլուր ի-
սէ, Զու հաճը խանընտա 18 նիւմէրօ օ-
տաեա պուեհուրտուհ :

Տօգթօր Գալուստեան, բէնճէմպիհ
կիւնլէրի, սաաթ 7 եէ գատար, Գալեօն-
ճու-գուլուղուտա, Գուլուղուհ եա-
նընտաքի Թարլա-պաշը ճատտէսինտէ վա-
զը 195 նիւմէրօլու խանէսինտէ, խայ-
րաթ պազմագտա տըր :

Պօյոյ եւ Գաւառներու Գպրոցաց
մէջ եկեղեցական երաժշտութիւն դաս
տալու յարմար անձ մը կայ, ուզողը կըր-
նայ անոր վրայ տեղեկութիւն առնել
Զու խաճի խանին դէմ Թիւ 9 Սաաթճի
Մեղքօն աղա Պէլիբեանին խանութէն :

Գալէմ մէյտանընտա քէսպի շէօհրէթ
իթմիշ օլան Մ. Աղէքսանդր Տիւմանըն
Թէէ Եիթթըտէսի օլուպ, վէ իզմիրտէ թի-
այէթլու Յարութիւն էֆէնտի Տէտէեան
մարիֆէթի իլէ Էրմէնիճէյէ Թէրճմէ օ-
լուհարագ Թապ ու Թէմիլ օլուհմագտա
օլան « Մօնթէ Գրիսթօ » նամ նատիլիւ-
էմսալ հիքեայէնին տէօրտիւնճիւ ճիլտին
կէլիշ օլուղու, վէ մէվքիւր հիքեայէ-
եէ ազօնէ եազըլպտա եէրլէրին պեեան
իթմիշ օլուհեան զէվաթը զայլթէքէշա-
նըն Գուհուր խանընտա իւշ նումէրօլու
Տէտէեան օտաւընտա պիզզաթ կիտիպ ալ-
մաեա լաղպէթ պուեհուրմալարը իխպար
գըլընըր :

Պուհտան շէնտ սէնէ մուգատտէմ Ա-
ղաթօնեան Մկրտիչ աղանըն իհտաս ու-
քիւշաւ Թիտիկի ֆապրիզա եէնիտէն քիւ-
տա օլուհարագ, չըգարըլան ալեա զէյ-
թին եաղընտան, պու տէֆա պու Թա-
րաֆա կէթիլիլիկի, վէ իսթանպուլտա
Պաղչէ-գաբուսուհտա վագը Թաշ-խանտա
4 նիւմէրօլու օտատա ուլղուհ ֆիեաթ
իլէ սաթըլմագտա իտուկի, Թալիպ օլան-
լարըն մալիւմու օլմագ իւզըն, իլանընտ
իպթիտար գըլընտը :

ՄԱՆՈՒՄ ԶԱԶԻՔԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Բ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԲԱՊԵԱՆԵԹԻՆՔԻ
ՊԵՅ-ՕՂԼՈՒՄ ԶՈՐՈՒ ԵՕԼԱ, ԶՈՒՅԵԱՅ ԱՅՈՒԼԷ
ՊԵՆՏԵՐԷՐ ԳԱՐԵՆՆԷԱ ՆԻՍՏԵՐՈ 467 :